

rok proděkanem. Stárnoucího historika nepevného zdraví však trvalé dojíždění z Brna do Prahy, kde dal postavit pro svou rodinu dům ve známé kolonii Babě, spolu s dalšími povinnostmi vyčerpávalo, a proto od poloviny 30. let své aktivity omezoval. Velkou energii ještě v letech 1935-1937 věnoval probodování řádné profesury pro Františka Hrubého, Pekařova žáka a prvního brněnského profesora hospodářských a sociálních dějin.

Při zahlcení organizačními a úředními závazky není divu, že Glücklichova publikační činnost se po roce 1918 redukovala. Vedle časopiseckých a sborníkových příspěvků vydal ve 30. letech dvě rozsáhlé práce, jež s budovcovskými edicemi a knihami tvoří vrchol jeho odborné působnosti: v pátém svazku Šustových Dějin lidstva stať o reformaci v Anglii a frankofonních oblastech a mohutný svazek s edicí moravského zemského zřízení z doby před českým povstáním, doprovázenou důkladnou vstupní studií. Historik rozsáhle obeznámený s evropskou historiografií kladl na svou vlastní práci vysoké nároky a možná právě to, a ne domnělá absence syntetických schopností, bylo příčinou, že zůstaly nedokončeny jeho plány na velkou budovcovskou monografii postihující netoliko život známé oběti českého povstání v jeho dějové složce, nýbrž především vlastní osobnost v „ovzduší“ doby, pro niž viděl inspiraci ve Febrově biografii Martina Luthera.

Do historikovy práce však zasáhlo „ovzduší“ druhé republiky. Julius Glücklich byl kvůli svému židovskému původu předčasně penzionován a čekalo jej šest let života s hvězdou (sám ovšem již roku 1898 konvertoval k evangelické víře). Se štěstím se vyhnul transportu a dožil konce války. Vrátil se poté ještě na rok na Masarykovu univerzitu a následně přispěl svými zkušenostmi při budování historického semináře na znovuzaložené univerzitě v Olomouci v letech 1947-1950. Když na sklonku září 1950 zemřel, promluvil nad jeho rakví generační druh Zdeněk Nejedlý, avšak to nemohlo zastřít skutečnost, že Glücklich - hluboký znalec Marxe a socialistických autorů - byl ve změnách akademických poměrech poválečných let spíše trpěn než přijmán.

T. BOROVSKÝ

Před padesáti léty zemřel zakladatel moravské školy patologů

Krásný a zasloužený titul zakladatele moravské školy patologů přiznal profesorovi MUDr. Václavovi Neumannovi, DrSc. (24. 2. 1884 - 21. 3. 1956) pražský patolog profesor Blahoslav Bednář ve své třídilné knize Patologická anatomie z roku 1963.

Václav Neumann se narodil v dobře situované patricijské rodině doktora práv v Mělníce. Středoškolská studia, z nichž si odnesl celoživotní zájem o historii, archeologii a antropologii, i vysokoškolská studia, která ho nasměrovala k bakteriologii a patologii, absolvoval v Praze. Již při studiu na univerzitě pracoval jako volontér a později demonstrátor na patologicko-anatomickém ústavu české lékařské fakulty, v jehož čele stál dvorní rada profesor MUDr. Jaroslav Hlava, který u nás budoval současně dva důležité lékařské obory, a to patologii a mikrobiologii.

Po promoci v roce 1908 mateřský ústav na čas opustil a podlehl své celoživotní touze po poznání cizích zemí a vědecké zvědavosti seznámit se s nejlepšími světovými pracovišti vlastního oboru. Cestování za vědou a osobní poznání největších badatelských osobností mu umožnily zpočátku vlastní finanční prostředky a v pozdějších letech i jeho společenské postavení. V Berlíně v Kochově ústavu tak prošel patologicko-anatomickým kurzem, a navíc se seznámil s profesory P. Ehrlichem a A. P. von Wassermannem. Dále pracoval u profesora Philipsona v Palermu i v Pasteurově ústavu v Paříži u profesorů Legrouxe a Ilji Mečnickova, kam se několikrát později vrátil. Na popud Institut Pasteur se také věnoval studiu malárie a skvrnivky v severní Africe. V letech 1909 - 1910 byl ve Lvově, kde tehdy jako profesor Hygienického ústavu pracoval vynikající bakteriolog a patolog, Hlavův a Obrzutův žák, profesor Pavel Kučera. V roce 1910 pracovně navštívil i Petrohrad. Po návratu do Prahy pokračoval v letech 1911 - 1913 v práci na ústavu profesora Hlavy jako asistent. Zůstal však nadále věren tradici vědeckých cest a v letech 1913 - 1914 se znovu vrátil do Lvova, kde prohloubil vzá-

jemné přátelství s profesorem Kučerou. Poté navštívil Palestinu, USA, Kanadu i Jižní Ameriku. Cesty nebyly samoučelné, protože přispěly významně k tomu, že v Neumannovi vyrostla vynikající vědecká a učitelská osobnost s přehledem o tehdy moderním odborném dění a četnými přáteli, rozptýlenými po celém světě.

Po vypuknutí 1. světové války byl dr. Neumann povolán k námořnictvu a zapojen do práce v laboratořích v Zadaru, Šibeniku i v Zagrebu. Tyto laboratoře pracovaly na diagnostice a potírání infekcí a malárie. Ještě za války v roce 1917 byl pověřen vybudováním patologického a bakteriologického ústavu v Zagrebu, jako předurčený přednost, habilitovaný v roce 1918 profesorem Hlavou.

Po skončení války a vzniku ČSR, i přes žádosti a sliby velkých výhod v Jugoslávii, nastoupil docent Neumann v roce 1920 jako prosektor Zemských zdravotních ústavů v Olomouci. Zde mladý docent, plný elánu a zkušností odjinud, dal základ a počátky tehdy modernímu patologickému pracovišti. Koncem roku 1921 byl vypsán konkurz na přednostu brněnského univerzitního patologického ústavu, do něhož se mimo docenta Neumanna přihlásili i dr. Václav Jedlička a dr. Heřman Šíkl. Komisi byl vybrán docent Neumann a na doporučení profesorského sboru i akademického senátu byl prezidentem republiky 30. srpna 1922 jmenován řádným profesorem Masarykovy univerzity. Profesor Neumann, žák pražské Hlavovy školy, se tak na 34 let, přerušovaných válkou, stal přednostou I. patologicko-anatomického ústavu brněnské lékařské fakulty, jako zkušený a zralý vědecký pracovník po spoluzakladateli fakulty a svém příteli profesoru Pavlovi Kučerovi. O Neumannově vážnosti v akademické obci svědčí to, že se ve dvacátých a třicátých letech stal třikrát děkanem Lékařské fakulty Masarykovy univerzity (1924 - 1925, 1925 - 26 a 1930 - 1931). V čele fakulty i jako dlouholetý předseda fakultní a univerzitní stavební komise věnoval mimořádnou snahu o výstavbu nového patologického ústavu i celé fakulty a univerzity v prostorách Kraví hory a později Bohunic. Uskutečnění většiny jeho velkorysých plánů zabránila byrokracie a nepříznivá fi-

nanční situace. Mimořádně úspěšné realizace se vlastně dočkala pouze jeho přestavba a dostavba patologie v nemocnici U Svaté Anny z let 1925 - 1927, která dosud slouží jako budova I. PAŮ. V průběhu 2. světové války byl profesor Neumann jako význačný příslušník české inteligence proskribován, internován a penzionován. Zaslouženého uznání se mu dostalo bezprostředně po osvobození, kdy byl již 18. 5. 1945 jmenován do funkce rektora Masarykovy univerzity. Rektorem byl pak v pravidelných školních letech 1945 - 1946 a 1946 - 1947 řádně zvolen. Nejen jako první rektor osvobozené univerzity proslul vysokou autoritou na škole samotné, ale těšil se doživotní vážnosti i v širokých kruzích veřejnosti. Jako výraz společenského uznání obdržel v roce 1945 Československý válečný kříž a v lednu 1947 Řád důstojníka čestné legie Francouzské republiky. Při příležitosti 70. narozenin mu byl v roce 1954 udělen Řád práce.

Profesor Neumann se mimořádně intenzivně věnoval každodenní rutiní práci svého ústavu, organizaci a pedagogice a pravděpodobně i proto publikoval ve svém odborném životě pouze 25 prací, a to o zhubných nádorech, bakteriálních nemocnících a vývojových malformacích. Dále napsal obsáhlé Základy pathologické anatomie jako skripta pro mediky. Při nedostatku učebních textů po válce z ruštiny mistrovsky přeložil a vydal v roce 1953 stručné Základy speciální pathologické anatomie od Abrikosova. Původní text však doplnil vlastní obsáhlou kapitolou (90 stran z celkových 385), probírající celou obecnou patologii. Tato kapitola má vynikající nadčasovou kvalitu a svou koncepcí koresponduje i s dnešním pojetím.

Pracovníci ústavu profesora Neumanna až neobvykle uznávali jako odbornou i společenskou autoritu a milovali ho pro výjimečnou pracovitost, lásku k lidem, nenávisť ke zlu a bídě a pro otcovský vztah k nim. Pan profesor se vyznačoval nebyvalou šíří přístupu k medicínským problémům, kdy kromě klasické morfologie uvažoval i aspekty mikrobiologické, biochemické a patologicko-fyziologické. Ve vztahu ke klinice vždy dodržoval roli spolupracovníka či rádece a nikoliv povýšeného soudce. Svoje žáky nabá-

dal k pečlivosti při práci s bioptickým materiálem z lidského vztahu k pacientovi a k etickému chování a účtě při práci v pitevně z vděku zemřelým za to, že se můžeme z jejich nedávno prožitě bolesti učit. Všechny tyto vlastnosti pana profesora předurčily k vybudování obecně vážené školy, jejíž žáci hrdě nesli a dál předávali jeho odkaz. Někteří přešli na jiné medicínské obory, které se od patologie postupně oddělily, jako například profesor V. Uher, který vedl ústav patologické fyziologie, i profesor V. Tomášek, – zakladatel brněnského mikrobiologického ústavu a uznávaný evropský odborník v bakteriologii. Dalšími žáky byli profesor S. Janoušek, pozdější přednosta brněnského soudního lékařství, a profesor V. Horn, – přednosta „Tkáňové stanice“ pro brněnskou oblast. Vlastní patologii zůstali věrni profesor J. Švejda, který se stal přímým pokračovatelem svého učitele ve vedení I. patologicko-anatomického ústavu Fakultní nemocnice U Sv. Anny, a profesor M. Dluhoš, zakladatel druhé brněnské univerzitní patologie (nyní Patologického ústavu FNB). Na Palackého univerzitu odešel docent Dvořáček, který dobudoval Neumanem založené pracoviště, a profesor Pavlica, který však přešel brzy do Kyjova, kde dlouho vedl patologický primariát. Nynější krajskou patologii ve Zlíně založil další přímý Neumanův žák primář Vaněček. Mladší žáci brněnské školy odcházeli postupně na primariáty patologii okresních nemocnic tehdejšího Jihomoravského i Severomoravského kraje.

Profesora Václava Neumanna, DrSc., již osobně nepamatuji, ale snažíme se dál odpovědně nést vynikající tradice jeho školy, které nám předali naši učitelé, jeho oddaní žáci.

A. REJTHAR

120. výročí narození prof. Jana Loevensteina

Profesor finanční vědy Jan Loevenstein, jenž zastával v akademickém roce 1928/1929 funkci děkana Právnické fakulty Masarykovy univerzity, se narodil dne 20. října 1886 v Hradci Králové. Po absolvování gymnázia v Truhlářské ulici v Praze pokračoval ve studiu práva na Univerzitě Karlově, kde promoval roku 1911. Poté pracoval u olomoucké Obchodní komory. Jeho pozdější odborný růst byl spjat s Masarykovou univerzitou, jmenovitě s její Právnickou fakultou (PrF MU), na které se roku 1920 habilitoval v oboru národní hospodářství a hospodářská politika. V letech 1920 – 1926 působil jako mimořádný profesor národního hospodářství, finanční vědy a statistiky na brněnské technice, odkud v roce 1926 přešel již jako řádný profesor na PrF MU. Zde se jeho pracovní dráha završila, neboť dne 1. května 1932 po krátké nemoci předčasně zemřel.

Loevensteinův první větší spis nazvaný Cedulové bankovníctví ve Spojených státech severoamerických a jeho nejnovější úprava, jehož důkladné zpracování bylo současnými výsoce ceněno, vyšel roku 1915. Za účelem sepsání díla navštívil autor v letech 1912 – 1913 největší americké banky a burzy v Chicagu a New Yorku. Své další práce uveřejňoval zejména ve vědeckých ročenkách PrF MU a snažil se v nich objasňovat dosud sporné pojmy finanční vědy. Většinu prací publikoval souběžně v češtině a němčině, ovládal také francouzštinu, angličtinu, italtštinu, španělštinu a ruštinu. Věnoval se definování stěžejních pojmů daňové soustavy, kterými byly například daň přímá a nepřímá či daň výnosová. Nevyhýbal se ani řešení, řečeno dnešní terminologií, makroekonomických problémů, zvláště v době nastupující světové hospodářské krize.

Nezřídka se dostával do akademických sporů s prof. Karlem Englišem. Dá se však říci, že tyto spory vnímal jako převážně obohacující a konstruktivní: „Čím více kritiků, tím lépe pro vědu, neboť ze všeho nového se udrží aspoň zdravé jádro.“ (Loevenstein, J.: O jednotnou konstrukci finanční vědy, Br-